

УДК 351. 74

Дмитро Володимирович ШВЕЦЬ,

ректор Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук, доцент

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Питанням підготовки висококваліфікованих кадрів для правоохоронних органів в усі часи та в усіх державах приділялася велика увага. Важливість даних питань на сучасному етапі реформування

правоохоронної системи, у тому числі поліції, також не викликає сумніву. Саме від якісної підготовки майбутніх поліцейських залежить те, як вони на практиці будуть реалізовувати завдання із забезпечення законності та правопорядку в державі. У зв'язку з цим важливого значення набуває вивчення та запровадження позитивного європейського досвіду підготовки поліцейських.

Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 690 (1979) «Про Декларацію про поліцію» закріпила, що офіцер поліції повинен діяти чесно, неупереджено та гідно. Зокрема, він повинен утримуватися від будь-яких корупційних дій і рішуче виступати проти них. Офіцер поліції повинен отримати ретельну загальну підготовку, професійну підготовку та підвищення кваліфікації, а також відповідне навчання із соціальних проблем, демократичних свобод, прав людини й, зокрема, Європейської конвенції з прав людини (1, с. 16-17). Тобто Парламентська Асамблея Ради Європи акцентувала увагу всіх учасників на необхідності проведення ретельної та якісної підготовки поліцейських.

У Федеративній республіці Німеччина в навчальному процесі поліцейських можна виділити декілька етапів: 1) школа початкової підготовки (2-2,5 роки навчання), що включає в себе чотири курси: основний (16 тижнів, протягом яких вивчаються основні дисципліни та проходить двотижнєве стажування в практичних підрозділах), продовжений (28 тижнів, протягом яких крім основних дисциплін вивчається ще й професійна етика, а також слухачі проходять чотирьохтижнєве стажування за місцем майбутньої роботи), поглиблений (34 тижні, протягом яких вивчаються ті дисципліни, що й раніше, плюс англійська і французька мови, оперативні відео- і фототехніка, а також проходить п'ятитижнєве стажування) і заключний (8 тижнів, протягом яких завершується вивчення раніше перерахованих дисциплін); 2) вища земельна поліцейська школа (3 роки навчання); 3) Вища поліцейська академія управління (2 роки навчання). В основі всього терміну навчання поліцейського лежить самопідготовка, яку організовують викладачі. Заняття як правило проводять не у вигляді монологу викладача, а у формі його спілкування із курсантами. В основу навчання покладено орієнтацію на практичну поліцейську діяльність (2). Така триступенева система підготовки поліцейських дозволяє диференціювати необхідний рівень їх знань та практичних навичок для виконання завдань різних підрозділів поліції та різних посад.

Має свої особливості і система підготовки поліцейських кадрів в Угорщині. Особа, яка бажає опанувати вказану професію, повинна закінчити дворічні курси та скласти іспит. При цьому, особа, яка вступає на навчання, заздалегідь знає напрямок своєї подальшої роботи (карний розшук, охорона громадського порядку тощо). На першому курсі студент набуває теоретичних знань, а на другому – здійснюється поєднання теорії з її практичним застосуванням. Якщо людина прагне навчатися й

далі, то вступає до Академії і за чотири роки здобуває вищу юридичну освіту. Однак дипломи такого зразка дають змогу працювати лише у поліції (3).

У Чехії підготовка поліцейських ґрунтується на наступних принципах: формування нового образу поліції (професіоналізм, мотивація, високі етичні стандарти); компетентний підхід в освіті; рівний доступ до системи освіти для всіх співробітників поліції; вдосконалення змісту, форм і методів підготовки на основі об'єктного принципу з урахуванням специфіки конкретних служб; облік вимог практичної поліцейської діяльності у здійсненні програм навчання; оцінка системи якості та ефективності навчальних програм (внутрішня і зовнішня оцінка); особиста відповідальність викладацького складу за забезпечення виконання навчальної програми; вдосконалення кадрової роботи; розвиток міжнародної співпраці в сфері підготовки поліцейських кадрів; розширення дистанційного навчання і впровадження сучасних інформаційних технологій (4).

Свої особливості в професійній підготовці кадрів для органів поліції має Іспанія. У цій державі велика увага приділяється кваліфікації викладачів, задіяних в освітньому процесі з підготовки поліцейських. Викладачами є представники практичних підрозділів, які залучаються до викладацької діяльності не більше ніж на шість років, а потім повертаються на попереднє місце роботи з метою кращого визначення інтелектуальних, психосоціальних і професійних цілей підготовки. В процесі навчання поліцейських важливого значення набуває процес виставлення оцінок, які є стимулом для кращого засвоєння матеріалу. Вся діяльність з початкової освіти поліцейських в Іспанії концентрується в центрі підготовки в м. Авіла, в якому здійснюється навчання більше однієї тисячі слухачів на рік. Постійну роботу з підвищення кваліфікації поліцейських кадрів здійснюють два центри, розташовані в Мадриді: Центр актуалізації, спеціалізації та соціальних програм для просування по службі і Центр підвищення кваліфікації (5). Тобто в Іспанії підготовку поліцейських здійснюють тільки три навчальних заклади, але вони є спеціалізованими та враховують всі потреби в підготовці саме даної категорії правоохоронців.

Дещо відрізняється від розглянутих держав система підготовки поліцейських у Великобританії, де діє система «одноразового вступу». Усі поліцейські розпочинають свою службу як констеблі, пройшовши відповідний рівень підготовки. Зайняття інших (вищих) посад вимагає отримання наступного рівня освіти. У процесі підготовки поліцейських Великобританії прийнято виділяти три рівні (стадії): початковий (проводиться зазвичай протягом двох років у спеціально створених навчальних центрах для осіб, які щойно вступили на службу), спеціальний (проводиться для осіб, які за результатами початкового рівня виявили схильність до окремих видів поліцейської діяльності), підготовка поліцейських вищих рангів (для найбільш досвідчених

фахівців, які претендують на заняття посад начальників підрозділів і вище).

В усіх поліцейських навчальних закладах європейських держав велика увага приділяється розвитку комунікативних якостей, навичок і умінь, техніці спілкування; веденню розмови; мистецтву переконання; взаємодії з представниками національних і сексуальних меншин, а також із психічно неврівноваженими людьми; розв'язанню сімейних суперечок; техніці переговорів, підготовці, організації та проведенню зборів (презентацій); зв'язкам із громадськістю; відносинам із представниками влади, преси, радіо і телебачення (6).

Проаналізувавши європейський досвід підготовки поліцейських, можна зробити висновок, що з метою покращення системи підготовки кадрів для органів поліції в Україні доцільно:

- надавати перевагу в засвоєнні майбутніми поліцейськими практичних навичок роботи правоохоронця, а не загальних правничих знань;
- підвищити роль практичного навчання, спрямованого на набуття необхідних навичок роботи поліцейського;
- продовжити запровадження триступеневої системи підготовки кадрів (первинна професійна підготовка, базова вища освіта, магістерський рівень для керівних посад та викладацького складу);
- здійснювати підготовку поліцейських виключно в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які спеціалізуються на підготовці поліцейських;
- залучати до освітнього процесу викладачів з практичним досвідом роботи в поліції, забезпечувати їх періодичне стажування (підвищення кваліфікації) терміном не менше пів року в практичних підрозділах.

Список бібліографічних посилань:

1. Про Декларацію про поліцію: Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 690 (1979). URL: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rezol.pdf>
2. Коненко С. Я., Проблеми і шляхи вдосконалення кадрового забезпечення системи МВС України. *Кадровий вісник*. № 1 (1). 2011. с. 115.
3. Оверчук О. Досвід угорців – майбутнім керівникам. *Іменем закону*. № 5 (5703) (5–11 лютого 2010 р.).
4. Профессиональная подготовка кадров в полиции Чехии. URL: <http://akadmvd.uz/bibl/police/23.pdf>
5. Полиция зарубежных стран: система организации и опыт профессиональной подготовки кадров: Учебное пособие / Якубов А. С., Асямов С. В., Таджиев А. А., Миразов Д. М. Т.: Академия МВД Республики Узбекистан, 2010. 449 с.

6. Бесчастний В. М. Система підготовки працівників міліції (поліції) в зарубіжних країнах. – Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності – №1, 2011. – с. 79 http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pppd/2011_1/13Bescha.Pdf